

Archiv obce Černíkov
1836–1945 (1948)

Inventář

EL NAD č.: 35

AP č.: 372

Mgr. Jana Hrušková

Horšovský Týn 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky	5
Seznam použité literatury a pramenů	6

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	7
Příloha č. 2: Soupis stavebních plánů k inv. č. 27	8

Inventární seznam:

I. Knihy	11
II. Spisový materiál	11
III. Účetní materiál	13

I. Vývoj původce archivního fondu

Obec Černíkov se nachází 7 kilometrů severovýchodně od Kdyně na úpatí vrchu Malý Kouřim. První zmínka o vsi pochází z roku 1379. Její název vznikl odvozením od Černíka, číšníka české královny Johany Bavorské. Již roku 1592 však zmiňují prameny tvrz, která ve vsi stávala, jako pustou.

V polovině 17. století berní rula ve vsi uvádí 24 hospodářů a 3 dvory pusté a i o století později jejich počet zůstal na čísle 24. Od roku 1711 až do roku 1850 spadala ves pod správu chudnického panství Černínů, ale dva domy ze vsi náležely k panství Bystřice. Roku 1838 Sommer uvádí, že ve vsi s 55 domy žije 475 obyvatel a nachází se zde filiální škola a hospoda. Asi půl kilometru od vsi stála na místě zaniklé osady Babice¹ hájovna Stará Ves.

Podle údajů v kronice patřila ves původně k farnosti Úboč, ale v 18. století došlo ke změně a od té doby je přifařena do Poleně. Tam sídlila i farní škola, ale od roku 1827 se začalo vyučovat v nově postavené budově školy přímo v Černíkově. Tuto školu navštěvovaly kromě místních dětí i děti z Mezholez a Rudoltic.

Po ukončení činnosti vrchnostenských úřadů roku 1850 se nejnižším článkem územní samosprávy habsburské říše staly obce. První zákonnou úpravu obecní samosprávy přineslo tzv. Stadionovo prozatímní obecní zřízení z 17. března 1849 (č. 170/1849 ř. z.), které stanovilo rozsah působnosti nově konstituovaných obcí. Na jeho základě se také každé sídliště muselo stát buď obcí, nebo součástí obce, tzv. osadou. Černíkov se stal místní obcí soudního okresu Kdyně v Plzeňském kraji a politickou správou spadl pod okresní hejtmánství v Domažlicích. V Černíkově již v této době vedli pamětní knihu, do níž zapsali i průběh volby první obecní samosprávy: za přítomnosti okresního hejtmána bylo zvoleno osm členů výboru, kteří poté mezi sebou zvolili představeného a dva radní. Po skončení volby se všichni členové výboru odebrali do kostela v Poleni, kde složili přísahu do rukou tamního faráře.

Další podobu fungování obecní samosprávy určily obecní zřízení a volební řád z roku 1864 (č. 7/1864 z. z.) vydané na základě říšského obecního zákoníku z roku 1862 (č. 18/1862 ř. z., o základních pravidlech uspořádání záležitostí obecních).² V čele obce měl stát i nadále volený obecní výbor a z něho vzešlé představenstvo. Působnost obcí se dělila na samostatnou, do níž spadaly např. již zmiňované svobodné volby zástupců nebo hospodaření s obecním majetkem, a na přenesenou, do níž spadala všeobecná vnitřní správa, vojenské, berní či soudní záležitosti.

Po vzniku samostatné Československé republiky následovala úprava obecní samosprávy zákony č. 75/1919 Sb. ze dne 31. ledna 1919, o řádu volení v obcích, a č. 76/1919 Sb. ze dne 7. února 1919, novela obecního zřízení. Z voleb probíhajících na základě vázaných kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení mělo vzejít obecní zastupitelstvo, které ze svého středu volilo obecní radu, tvořená starostou a radními. Ve volbách konaných v listopadu 1919 zvolili Černíkovští do obecního zastupitelstva dvanáct členů, z nichž první polovina byla zvolena za republikánskou stranu československého venkova, která v těchto volbách vyhrála, a druhá za stranu sociálně demokratickou. Převaha agrární strany se pak opakovala i v dalších volbách, a to nejen obecních, ale i zemských.

Obyvatel v obci od poloviny 19. století spíše ubývalo, takže zatímco v roce 1869 zde žilo 461 obyvatel v 59 domech, tak v roce 1921 zde bylo napočteno 376 obyvatel v 63 domech a v roce 1930 již pouze 347 obyvatel v 69 domech.

V obci fungoval sbor dobrovolných hasičů, spořitelní a záložní spolek a obecní knihovna. Novou školní budovu si Černíkovští postavili roku 1897.

¹ Ves Babice, prvně zmiňovaná roku 1233, zanikla v souvislosti s bavorskými vpády v 15. století.

² Nová verze obecního zřízení byla vypracována již roku 1859, ale s výjimkou ustanovení o domovském právu nevešla v platnost.

Činnost Obecního úřadu Černíkov skončila v květnu 1945 po převzetí správy obce místním národním výborem.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archiv obce Černíkov tvoří archiválie vzniklé z činnosti Obecního úřadu Černíkov. Podle dochovaných podacích protokolů obdržel každý došlý dokument číslo jednací (příslušná číselná řada vždy končí s kalendářním rokem) a do protokolu se dále zaznamenalo, kdy a od koho došel, číslo jednací odesílatele, obsah podání a datum a způsob vyřízení. Na některých dokumentech se zachoval otisk obdélného prezentačního razítka s nápisem „Obecní úřad v Černíkově“ a kolonkami: došlo dne, číslo jednací a počet příloh.

Okresní archiv převzal vybrané dokumenty tohoto původce v květnu 1956 z MNV Černíkov (č. přírůstku nedohledáno) a v březnu 2001 z OÚ Černíkov (č. přírůstku 25/2001).

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem mezerovitě dochovaného archivního fondu Archiv obce Černíkov s časovým rozsahem 1836–1945 (1948) je Obecního úřadu Černíkov a jeho předchůdce – obecní samospráva před rokem 1850.

Dvě úřední knihy (inv. č. 1 a 39) a jeden podací protokol (inv. č. 20) přesahují dobu existence obecního úřadu, neboť v jejich vedení pokračoval MNV Černíkov. Vzhledem k tomu, že rozsáhlejší část agendy vedl obecní úřad, byly knihy ponechány v tomto archivním fondu. Naproti tomu v archivním fondu Místní národní výbor Černíkov se nachází spisy i. č. 125 místní provozovny z let 1933–1988. Zpracovatelka se rozhodla ponechat v archivním fondu AO Černíkov kroniku z let 1836–1937, kterou si Černíkovští původně založili jako obecní, avšak od roku 1890 se v jejím vedení postupně vystřídalo několik místních učitelů, kteří ji vedli ve stylu školní kroniky. Nicméně kronika se podrobně zabývá událostmi v obci a vzhledem k tomu, že byla založena a v určitém období i vedena jako obecní kronika, byla ponechána jako součást archivu obce.

Archiv obce Černíkov pořádal roku 1956 Matěj Šlajs a roku 1994 Ludmila Růženecká, která vyhotovila i zevrubný soupis archiválií. Podle záznamů ve spisu o fondu neprovedli tito zpracovatelé vnitřní skartaci.

Nové pořádání a inventarizace archivního fondu proběhly na základě metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce z 31. ledna 2000 (č. j. AS/1-284/2000) a metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (č. j. SOAP/006-0767/2010).

Podle zápisu v evidenci PEvA mělo být v tomto archivním fondu 12 úředních knih, 15 podacích protokolů a tři kartony spisů o rozsahu 1,00 bm, avšak ve skutečnosti obsahoval kartony čtyři a během pořádání se mezi spisy našla ještě jedna kniha. Ta ovšem zachycovala seznam dělníků na prohazování sněhu a výplatní listiny za protahování a prohazování sněhu, proto byla z důvodu přehodnocení významu podle § 17 odst. 3 zákona č. 499/2004 Sb. vyřazena protokolem o vyřazení archiválií z evidence NAD z důvodu přehodnocení významu č. j. SOAP/010-0484/2012 ze dne 2. července 2012 (uložen ve spisu o fondu). Podací protokol z let 1948–1952 vznikl z činnosti MNV Černíkov, proto byl přesunut do archivního fondu Místní národní výbor Černíkov EL NAD 36 (záznam č. j. SOAP/010-0817/2011 ze dne 21. listopadu 2011 uložen ve spisu o fondu). Po uspořádání tvoří tento archivní fond 12 úředních knih, 14 podacích protokolů a 4 kartony spisů o rozsahu 1,00 bm.

Podací protokol inv. č. 7 obsahuje více agend – kromě evidence došlé a odeslané pošty z let 1921–1929 zaznamenává i evidenci mezd dělníků za práci na obecním majetku a záznamy o nucených porážkách.

Z důvodu velkého množství požadavků na rešerše týkající se stavební dokumentace, vypracovala zpracovatelka fondu k inv. č. 27 stavební záležitosti soupis stavebních plánů (viz příloha č. 2 na str. 8–9).

Časový rozsah podacích protokolů se v několika případech překrývá, jelikož podání se zapisovala několik dní paralelně do starého i nového podacího protokolu.

Jazykem dochovaných archiválií je čeština.

Během uložení archivního fondu ve Státním okresním archivu Domažlice neprošly archiválie žádnými restaurátorskými ani konzervátorskými zásahy. Fyzický stav většiny archiválií je dobrý, pouze dvě knihy mají poškozenou vazbu (inv. č. 4 a 41).

Na základě zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, byla převážná většina archiválií Archivu obce Černíkov zařazena do II. kategorie. Výjimku tvoří pouze kronika (inv. č. 6) zařazená do I. kategorie.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Černíkov poskytuje informace o politických, hospodářských, sociálních a správních dějinách obce.

Významný (a v podstatě jediný) zdroj informací o všeobecném dění v obci představuje kronika (inv. č. 6) založená již roku 1836. Jako obecní kronika však byla vedena pouze do roku 1856. Zápisy pro následující období byly zpětně doplněny až roku 1890 učitelem Josefem Blumenštenglem, který poté ve vedení kroniky pokračoval až do roku 1923. V jeho podání se však již jednalo o kroniku školní a v tomto duchu pokračovali i jeho nástupci, rovněž učitelé místní školy. Přesto se v kronice objevují nejen popisy školních událostí a školní statistiky, ale i množství informací obecných (počasí, úroda, mobilizace) a obecních (stavby, požáry, neštěstí, volby, odvozy apod.). Zápisy končí v srpnu 1937.

Pro studium hospodářských dějin obce je jistě přínosné, že se zachovala ucelená řada hlavních knih z let 1925–1946 (inv. č. 35–39). Z dalších archiválií lze vyzdvihnout např. hospodářský plán lesů pro období 1936–1945 (inv. č. 2), jehož součástí je i plán obecních lesů, nebo spisy inv. č. 27, které podávají informace o stavebním dění v obci mezi lety 1920–1941.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond Archiv obce Černíkov uspořádala a archivní pomůcku zpracovala ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně v listopadu 2011 Jana Hrušková.

V Horšovském Týně dne 13. 6. 2012

Jana Hrušková

Seznam použité literatury a pramenů

Berní rula 25: díl III. kraj Plzeňský. Praha : Státní ústřední archiv, 2003.

Tereziánský katastr český, svazek 2. Praha : Archivní správa Ministerstva vnitra, 1966.

Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, I. díl. Praha : Český statistický úřad, 2006.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

MARTÍNEK, Zdeněk. Archiv obce : Příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu. *Archivní časopis*, 1999, roč. 49.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H.* Praha : Česká akademie věd a umění, 1954.

PROCHÁZKA, Zdeněk. *Domažlicko a Kdyňsko : historicko-turistický průvodce č. 5.* Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1996.

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970. Praha : Federální statistický úřad, 1978.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen: statistisch-topographisch dargestellt. VII. Band, Klattauer kreis.* Praha : J. G. Calve, 1839.

Statistický lexikon obcí v Republice československé : I. Čechy. Praha : Státní úřad statistický, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha : Orbis, 1934.

STEINBACHOVÁ, Věra. *Černíkov 1379–2004 : z historie obce.* Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 2004.

TRAJER, Johann. *Historich-statistische Beschreibung der Diöcese Budweis.* České Budějovice, 1862.

Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
EL	evidenční list
inv. č.	inventární číslo
MNV	místní národní výbor
NAD	Národní archivní dědictví
OÚ	obecní úřad
ř. z.	říšský zákoník
SOA	státní oblastní archiv
z. z.	zemský zákoník

Soupis stavebních plánů k inv. č. 27

1 (?) ³	Šavlík Jakub	modernizace hostince	1928
3 (?)	Šavlík Vít	hospodářské budovy	1929
4	Kuba Karel	hospodářská budova	1920
4	Kuba Karel	obytná budova	1928
6	Král Jakub	hospodářská budova	1920
6	Král Jakub	hospodářské budovy	1921
7	Mráz Josef	hospodářské budovy	1931
8	Němeček Jakub	hospodářská budova	1926
8	Němeček Jakub	hospodářské budovy	1930
8	Němeček Jakub	hospodářská budova (stodola)	1933
9	Černý Václav	hospodářská budova (stodola)	1922
9	Černý Václav	hospodářská budova	1926
9 (?)	Černý Václav	hospodářská budova	1933
10	Köniksmark Ondřej	hospodářská budova (stodola)	1926
13	Šavlík Jan	hospodářské budovy	1930
14 (?)	Šlajsová Marie	hospodářské budovy	1931
14	Šlajs Jiří	modernizace domu	1933
14	Šleis Stanislav	modernizace hostince	[1933]-[1941]
15	Sedláček Josef	hospodářská budova	1928
17	Zedník Jan	hospodářská budova	1923
21	Sedláček Josef	hospodářská budova	1941
22	6 Vachovcová Růžena	obytná budova	1936
24 (?)	20 Šmíd Michal	hospodářská budova (stodola)	1934
25 (?)	Polák Václav	hospodářská budova (stodola)	1926
26	Mráz Martin	hospodářská budova (stodola)	1935
27	Kolář Jan	hospodářské budovy	1935
30	Fišer Jan	modernizace domu	1922
30	Fišer Jan	hospodářské budovy	1923
31	Duchek Václav	hospodářské budovy	1926
33	Němečková Anna	hospodářská budova (stodola)	1933
34	Sedláček Josef	hospodářská budova (stodola)	1929
35	Brejcha Václav	hospodářská budova (stodola)	1923
35	Brejcha Václav	hospodářské budovy	1938
36	obec Černíkov	přestavba obecního domku	1930, 1934
38	Mešl Václav	hospodářské budovy	1930
39	lesní úřad	hájovna Stará Ves	1925
40	Volf Josef	obytná budova	1932
45	Řezáč Josef	modernizace domu	1926
46	Fišer Jan	hospodářská budova	1929
46	Fišer Jan	hospodářská budova	1936
47	Kuba Matěj	hospodářská budova (stodola)	1920
48 (?)	Němeč(ek) Adolf	hospodářská budova	1936
49	Kotlan Václav	modernizace domu	1924

³ Stavební spisy a plány řazeny podle čísel popisných. Pokud nebylo číslo popisné na plánu výslovně uvedeno, je daný záznam doplněn otazníkem a číslo dohledáno na základě komparace s dalšími archiváliemi.

49		Kotlan Václav	hospodářská budova (stodola)	1938
51		Suchá Marie	obytné a hospodářské budovy	1930
54 (?)	694/1	Kaur Josef	hospodářská budova (stodola)	1923
54		Šimek František	hospodářské budovy	1939
57		Valečka Josef	hospodářské budovy	1923
57		Sedláček Martin	hospodářská budova	1926
57 (?)		Valečka Jan	modernizace domu	1937
62		Mráz Jan	hospodářská budova (stodola)	1933
63 (?)	77	Mráz Antonín	obytné a hospodářské budovy	1928
63		Mráz Jakub	hospodářské budovy	1938
65		Kotlan Václav	hospodářská budova (stodola)	1936
	59/2,			
66	34	Král Jakub	obytná budova	1922
66		Král Jan	hospodářské budovy	1930
66 (?)		Král Jan	hospodářské budovy	1930
68		Hrabík Václav	hospodářská budova (stodola)	1934
68 (?)	109	Hrabík Vojtěch	obytná budova	1934
69 (?)		Černý Václav	hospodářská budova	1928
náves	1645/2	Šmíd Martin	studna	1922
náves		obec Černíkov	kaple	1932
		obec Černíkov	zvonice a pomník padlým (návrh)	1934
		Vodní družstvo	odvodnění pozemků a úprava	
		Černíkov	hospodářských nádrží	1944

Inventární seznam

I. KNIHY**1. Knihy všeobecné správy obce**

1	Evidence vydaných domovských listů	1914–1945 (1948)	K 1
---	------------------------------------	------------------	-----

2. Knihy správy obecního majetku

2	Hospodářský plán lesů pro období 1936–1945 (příloha: Plán obecních lesů, 1:10000)	1936–1945	K 2
---	--	-----------	-----

3. Evidenční knihy agendy bezpečnosti a veřejného pořádku

3	Evidence osob přechodně pobývajících v obci	1927–1943	K 3
4	Trestní protokoly	1909–1939	K 4

4. Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

5	Ohlašovací kniha o pobytu mužstva v záloze a na trvalé dovolené	1921–1939	K 5
---	--	-----------	-----

5. Ostatní knihy

6	Kronika obce	1836–1937	K 6
---	--------------	-----------	-----

II. SPISOVÝ MATERIÁL**A. Podací protokoly**

7	Podací protokol 21. 11. 1921–7. 1. 1929 Evidence mezd dělníků za práci na obecním majetku a nájemného za obecní pozemky 1932–1935 Nucené porážky 1933–1937	1921–1937	R 1
8	Podací protokol 3. 1. 1929–27. 12. 1929	1929	R 2
9	Podací protokol 2. 1. 1930–30. 1. 1931	1930–1931	R 3
10	Podací protokol 2. 1. 1931–28. 12. 1931	1931	R 4
11	Podací protokol 7. 1. 1932–29. 12. 1932	1932	R 5
12	Podací protokol 2. 1. 1933–16. 1. 1934	1933–1934	R 6
13	Podací protokol 2. 1. 1934–30. 12. 1935	1934–1935	R 7
14	Podací protokol 2. 1. 1936–6. 3. 1939	1936–1939	R 8
15	Podací protokol 6. 3. 1939–3. 6. 1940	1939–1940	R 9

<u>Inv. č.</u>	<u>Obsah</u>	<u>Časový rozsah</u>	<u>Evid. jedn.</u>
16	Podací protokol 3. 6. 1940–27. 8. 1941	1940–1941	R 10
17	Podací protokol 28. 8. 1941–15. 10. 1942	1941–1942	R 11
18	Podací protokol 15. 10. 1942–21. 10. 1943	1942–1943	R 12
19	Podací protokol 21. 10. 1943–2. 11. 1944	1943–1944	R 13
20	Podací protokol 4. 11. 1944–5. 1. 1946	1944–1945 (1946)	R 14

B. Spisy

1. Obec a její správa

21	Organizace obecní samosprávy (vyhlášky, oběžníky)	1933–1939	N 1
22	Evidence občanů, domovské právo	1920–1945	N 1
23	Volební záležitosti (voličské seznamy, kandidátní listiny)	1933–1936	N 1

2. Správa obecního majetku

24	Rozpočtové hospodaření obce (rozpočty obce, výkazy zápůjček, rozpočty školní obce)	1927–1944	N 1
25	Obecní přírážky	1930–1940	N 1
26	Pronájem obecních pozemků	1932–1937	N 1

3. Péče o bezpečnost a pořádek

27	Stavební záležitosti (mj. projekt na odvodnění pozemků a úpravu hospodářských nádrží, návrh kaple, zvonice a pomníku padlým, stavby občanů) Soupis stavebních plánů viz příloha na str. 12–13	1920–1941	N 2
28	Vysvědčení zachovalosti	1939–1945	N 3
29	Trestní listy	1913–1943	N 3
30	Porážkový protokol	1937–1938	N 3

4. Péče o veřejné ústavy a zařízení

31	Chudinství a sociální péče (platby za léčení, chudinská podpora)	1929–1943	N 3
----	--	-----------	-----

Inv. č. Obsah Časový rozsah Evid. jedn.

5.Spolupůsobení ve státních záležitostech

32	Daňové záležitosti (předpis daní)	1924	N 3
33	Vojenské záležitosti (domobranecké seznamy, seznamy odvodem povinných)	1910–1930	N 3
34	Honební záležitosti	1925–1944	N 3

III. ÚČETNÍ MATERIÁL

1. Účetní knihy

35	Hlavní kniha	1924–1932	K 7
36	Hlavní kniha	1933–1934	K 8
37	Hlavní kniha	1935–1938	K 9
38	Hlavní kniha	1939–1942	K 10
39	Hlavní kniha	1943–1945 (1946)	K 11
40	Pokladní deník	1924–1941	K 12

2. Účetní spisy

41	Účetní závěrky obce	1910–1944	N 4
----	---------------------	-----------	-----

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Černíkov
Značka fondu:	AO Černíkov
Časový rozsah:	1836–1945 (1948)
Počet evidenčních jednotek:	30 (12 úředních knih, 14 podacích protokolů, 4 kartony)
Počet inventárních jednotek:	41
Rozsah v bm:	1,00
Stav ke dni:	13. 6. 2012
Zpracovatel archivního souboru:	Mgr. Jana Hrušková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Jana Hrušková
Počet stran:	14
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová

dne 13. 6. 2012 – č. j. SOAP/010-0439/2012